

Austatud lugeja!

Mitmed minu mittejuristidest tuttavad on aeg-ajalt avaldanud soovi, et ma neile Juridicat lugeda annaksin. Viisakusest ja uudishimust, ma usun – nad tahavad lihtsalt teada, mida kujutab endast see ajakiri, mille tegemine võtab suure osa minu ajast ja energiast. Enamasti laidan selle lugemise mõtte neil maha – Juridica on mõeldud juristidele ja kardan, et enamiku mittejuristide jaoks ei ole selles ajakirjas midagi huvitavat. Ka on mul endal veel väga selgelt meeles see päev, mil ma värskelt keskkooli lõpetanuna esimest korda Juridicat lugesin. Raske oli.

Käesolevas Juridica numbris on artikkel, mida ma tahaksin lugeda anda kõigile juristidele ja mittejuristidele. See on Anu Uritami artikkel, milles käsitletakse laste füüsilise karistamise lubatavust. Autori seisukoht on ühene: lapse igasugune füüsiline karistamine on lubamatu. Ja artiklis antud kehalise karistamise mõiste on väga lai, hõlmates igasugust karistust, „mille kohaldamisel on kasutatud jõudu ning mille eesmärgiks on tekitada lapsele kas teataval määral valu või vähemalt ebamugavustunnet“.

Miks ma tahaksin, et võimalikult paljud inimesed seda artiklit loeksid? Sest minu arvates on lapse füüsiline karistamine Eesti ühiskonnas läbi vaidlemata, kuid oluline teema. Jah, me kõik nõustume, et lapsi ei tohi peksta (nagu ükskõik millist teist inimest). Aga kerge vitsahoop tagumiku pihta? Või vastu näppe löömine? Või kõrvakiil? Kui me viimaseid kui kasvatusmeetodeid aktsepteerime (ja ma usun, et paljud meist aktsepteerivad), siis kust jookseb piir lubatu ja lubamatu vahel?

Eraldi küsimus on, kas meil on enam millegi üle vaielda. Anu Uritam selgitab, et Eesti on kasvõi juba endale võetud rahvusvaheliste kohustuste kaudu valinud tee keelata lapse igasugune kehaline karistamine. Siiski kutsuksin ma siinkohal üles diskussiooni jätkama. Sest kui nõustuda, et igasugune füüsiline karistamine on Eestis lubamatu ja peab olema karistatav, siis satume olukorda, kus käärid seaduse regulatsiooni ja tavaelu vahel on lubamatult suured. Selleks pruugib vaid pilk heita teles näidatavatele kasvatusaadetele, kus nii mõnigi soovitatav meede on seotud jõu kasutamisega.

Kui nõustuda, et seda tavaelu tuleks muuta, siis kuidas? Kas karistusõiguse kaudu? Näha ette võimalus määrata vanemale rahatrahv, arest, ühiskondlikult kasulik töö, midagi muud? Konstrueerigem kaasus, kui laps kaebab vanema kohtusse ning saavutab vanema karistamise rahatrahviga. Järgmised kolm aastat vastatakse igale lapse materiaalsele soovile järgmiselt: „Kahjuks meil kulus raha juba trahvi maksmiseks ning me ei saa seda sulle seetõttu osta!“ Muidugi tõusetub siin kohe vaimse vägivalla ja vanema uue karistamise küsimus. Kuid iva on selles, et kui me karistame vanemat, siis me sageli karistame kogu perekonda ning samas lõhume perekonnaliikmete omavahelisi suhteid (mida paar-kolm tagumiku pihta antud laksu poleks kindlasti teinud).

Aga küsime siiski ketserlikult: kas seda tavaelu, kus lapse kergemat sorti füüsiline karistamine on lubatud, tuleks siiski muuta? Ajaloos on ette tulnud ajajärke, kus lapsed on omandanud karistamatuse ja teinud väga palju halba (meelde tuleb kasvõi Savonarola aegne Firenze). Ka meie ühiskonnas on tunnustatud põhimõte, et lapse vastutus on piiratud. Vastukaaluks sellele oleme lähtunud printsipist, et ka lapse õigused on piiratud. Olla vaba tähendab vastutada. Kas meie ühiskond on nii tugev, et anda lapsele kõik täiskasvanu õigused ja jätta talle võimalus nautida piiratud vastutust?

Ma tänan veel kord autorit, et ta sellise teema juristkonna ette tõi. Ja loodan, et diskussioon jätkub. Omalt poolt luban, et meelitan käesolevat numbrit lugema nii paljud oma lapsevanematest sõbrad, kui saan. Ühes olen aga kindel – oma emale ma seda artiklit lugeda ei anna. Ma ei taha, et ta minu kasvatamise pärast tunneks end kurjategijana, seda isegi olukorras, kus aegumise regulatsioon teda halvimast päästab. Mina teda kurjategijaks ei pea.

Katrin Prükk